

NÉMETHNÉ
JANKOVICS LÍDIA

Hagyományok ápolása, néptánc oktatása a bogyiszlói iskolában, óvodában

Már az iskola helyi tantervének elkészítéséhez a szülők körében végzett, majd később a minőségbiztosításhoz készített felmérésből is egyértelműen kitűnt: a szülők igényként fogalmazták meg az iskola iránt, hogy az iskola nagy hangsúlyt helyezzen a hagyományok ápolására. Ez az elvárás abból adódik, hogy településünk hagyományokban, népszokásokban igen gazdag, különös tekintettel a néptáncre, népzeneire.

AZ ÓVODÁBAN

az óvónők régi mesterségeket, használati tárgyakat és régi életmódokat mutatnak be a gyerekeknek. Lehetőség szerint színesítik a foglalkozásokat azzal, hogy olyan idősebb embereket hívnak meg vendégül, akik még a régi mesterségekhez értenek, illetve művelik azokat.

A nagy múltú bogyiszlói cigányzene megismertetésére is hangsúlyt fektetnek. A zenekar hanglemezeről ismerkednek a zenéjünkkel. Sétát tesznek a Dankótelepen (cigánysor), ahol láthatják a cigány emberek és cigány származású társaik életterét. Helyi cigány költő verseiből is gyakran olvasnak fel az óvónők. A magyar népmesék mellett pedig ott szerepelnek a beás cigány népmesék is. Az óvoda programjában szerepel a néptánc és népzene oktatása, megismerte-

tése. Eredeti népi gyermekjátékok és mondókák összefűzése és az óvodásoktól nem idegen néptáncmotívumok megtanítására, megismertetésére kerül sor. A „néptánc foglalkozáson” a helyi népi játékok tanítása áll a központban. A játékok indítása kezdődhet bevonulással, lánccban, szétszórtan, kapuzással... Játékfűzést csak akkor állítanak össze az óvónők, amikor a benne szereplő játékokat már jól ismerik külön-külön is a gyerekek, így rugalmasan tudják variálni azokat. Jól kapcsolhatók a dalos játékok mondókákkal, csúfolókkal, csujjogatókkal. Ezek a gyerekek számára nagyon élvezetesek, az élményt még lehet fokozni azzal, hogy a gyerekek saját maguk által készített tárgyakkal adhatják elő tudományukat, pl.: integetős zsebkendő készítése, fiúk kalapjára bokréta készítése stb. A játékfűzésben táncolhatnak fiúk-lányok együtt, de külön is. A csoportos és páros fogásmódokat is szívesen

variálják az óvónők: a 45 fokos kartartás egymás mellett kézfogáskor, zárt ujjakkal kaputartás, páros kaputartás, egykezes, illetve kétkezes páros fogás. A következő alapmotívumokkal és tánclépésekkel ismerkednek meg a gyerekek óvoda nagy csoportjában:

- rugó: lassú rugó (kettes lüktetés előkészítése) gyors rugó
- koppantó (az ugró előkészítése)
- lengetők: hátra lengető, előre lengető
- cinege előkészítése
- csárdás előkészítése (egyes, kettes, tovahaladó)
- friss csárdás előkészítése
- sarkazó

A lépések mellett a gyerekek a nemüknek megfelelő kéztartást is elsajátítják, a lányok csípőre tett kézzel, a fiúk hátsó kéztartással (hátral a csípőn csuklófogásban) táncolnak.

Az óvodai életben többször is van lehetőség közös táncrea, ahol előnyben részesítik az élő eredeti népzenei játszó zenekari tagok hangszeres játékát. Szabad táncok alkalmával pedig a Bogyszlói Cigányzenekar hangfelvételeire táncolnak. A legfontosabb feladat azonban az, hogy az óvónők a magyar népzene iránti szeretetet kialakítsák és ezen keresztül megszerettségük, illetve a hagyományokat továbbadják.

HAGYOMÁNYÁPOLÁS, OKTATÁS AZ ISKOLÁBAN

Helytörténeti szakkörön megismerkednek a tanulók a falu múltjával, hagyományaival, szokásaival. Régi mesterségeket ismerő helyi embereket hívunk meg, akik bemutatják a gyerekeknek pl. a kosárfonást, a halászhaló fonását, a szövést stb.

Gyűjtőmunkát is végeznek a tanulók, régi tárgyakat, emlékeket, adomákat, fényképeket kutatnak fel.

Megrendezzük a „Hagyományok napját”, amikor egy teljes napon át ismerkednek a tanulóink különböző bemutatók aktív részeseként a hagyományokkal, szokásokkal.

A lakóhely megismerése után modul tantárgy keretében a hon- és népismeret oktatása folyik. Az itt tanult ismeretek alapján el tudják helyezni, össze tudják hasonlítani a gyerekek Bogyszlót más tájegységek néprajzával. Kiemelt szerepe van a tánc és népzene oktatásának iskolánkban. A néptáncoktatás két ütemben történik. Az első osztálytól negyedik osztályig

gyedes höcögés, csárdás lépéssel. Az „Erdő mellett...” c. dal nagy segítséget nyújt ennek tanításában. Az „Ez a lábam...” c. dal jó lehetőséget ad a dobogós lépések tanításában. „A pünkösdi rózsza...” c. dal az ingó motívumának elsajátítására ad lehetőséget. Ezen kívül sok új mondókát, dalt és játékot tanulnak a gyerekek az év folyamán.

2. osztályban a bogyziszlói nóták (Isten veled Bogyziszló faluja, Bogyziszlói kertek alatt... stb.) segítségével ismétlik át az eddig tanultakat. Ennek az évnek kiemelt feladata a cifra változatok tanítása. Ez azért lényeges, mert a Bogyziszlói Hagyományőrző Egyesület táncaiban ezek a lépések a leggyakoribbak. Ezen az évfolyamon ismerkednek meg rida változataival is. Dunántúli ugrós lépésekkel bővítik tudásukat.

3. osztályban az addig tanult motívumokból, lépésekből, táncokból műsorokat állítanak össze, és ezeket gyakorolják. A játékokat párválasztó játékokkal bővítik.

4. osztályban már készségi szintre emelik tudásukat. Ismételnék, gyakorolnak, új játékokat, dalokat tanulnak.

A néptánc tanítás második üteme a *felső tagozatban* folytatódik tanórán kívül, de szervezett formában. A néptáncoktatás a gyermek táncsoportban heti 2 órában történik. Már kész műsorszámokat tanulnak be, ezeket gyakorolják. Különböző rendezvények állandó szereplői. Gyakran hívják őket különböző fesztiválokra is ahol gyakorlatot szerezhetnek a nyilvános szereplésekhez. Itt nevelődik tulajdonképpen a Hagyományőrző Együttes utánpótlása. Működik még *cigány kisebbségi szakkör* is az iskolában, ahol cigány népművészetet, zenét, táncot, népszokásokat, hiedelmeket elevenítenek fel.

Szerencsére sokan tekintik szívügyüknek településünkön a hagyományok ápolását, ezért sikeresen, reményeink szerint az utódoknak továbbörökítve végezhetjük még sokáig ezt a nemes feladatot.

heti 1 órában tanulják. Ez alatt a 4 év alatt folyamatosan sajátítják el a különböző lépés- és táncformákat.

1. osztályban először a kapuzást ismétlik, majd ezeket más motívumokkal összefűzik, pl. az egyik dallamra mindig sétálnak, a másikra mindig futnak. Új motívumként szerepel a csárdás jobbra-balra, illetve sarokemeléssel. Ebben az évben válik készségi szintűvé a tovahaladó csárdás is. Ezt követi a ne-